

Komentar in karta: 1/65

SLA V060 'meča'

Mojca Horvat

1. Gradivo

Za pomen 'zadnji, mišičasti del goleni', knj. *méča* (é), so v gradivu navedena enobesedna, večbesedna in opisna poimenovanja. Najpogostejši je leksem *meča* ter zveze in izpeljanke iz te podstave (*mečika*, *mečava*, *zadnja meča*). Druga najpogostejša sta v različnih časovnih obdobjih iz germanskih jezikov prevzeta korena *badelj-* (z izpeljanko *badeljč*) in *bodelj-* (z izpeljanko *bodeljč*) ter iz nemškega knjižnega jezika citatno prevzeti leksem *vadelj*. Na sklenjenih območjih se pojavljajo še leksemi *riba*, *ribica*, *debelo meso*, *litk-*. Drugi leksemi, ki imajo manjšo število pojavitev (*muskul*, *muskelj*, *stegno*, *skok*, *vampič*, *vampica*, *prat-*), so razpršeni po vsem slovenskem jezikovnem prostoru.

2. Morfološka analiza

meč- < *męč-a 'meča' < *męk-j-a ← *męk-ъ 'mehek'

mečava < *męč-av-a

mečika < *męč-ik-a

zadnje meče < *zad-ъn-e-j-e *męč-* ← *zad-ъ 'zadnja stran' + **męč-* 'meč-'

riba < *ryb-a 'riba'

ribica < *ryb-ic-a

(to) debelo meso < *(*t-*) *debel-o-j-e* *męs-o* ← (**ta/*tъ/*těl/*tę* 'to') + *debel-o 'debelo' + *męs-o 'meso'

to majhno meso < **t-mal-ъx-ъn-o-j-e* *męs-o* ← **ta/*tъ/*těl/*tę* 'to' + *mal-x-ъn-o (← *mal-ъ 'majhno') + *męs-o 'meso'

stegno < *stegn-o 'stegno'

skok < *skok-ъ 'skok'

litk- < *lyt-ъk-a 'meča'

listanjek < *(*listańek*)-ъ ← kajk. hrv. *listanjek* 'meča'

tanki list < *tъn-ъk-ъj-ъ *lyst-ъ* ← **tъn-ъk-ъ-* 'tanek' + *lyst-ъ 'golen, piščal'

debeli list < *debel-ъj-ъ *lyst-ъ* ← *debel-ъ 'debel' + *lyst-ъ 'golen, piščal'

mišica < *myš-ic-a 'mišica' ← *myš-ъ 'miš'

zadnja mišica < *zad-ъn-a-j-a *myš-ic-a* ← *zad-ъ 'zadnja stran' + *myš-ic-a 'mišica'

mišič < *(*mišič*)-ъ ← hrv. *mišić* 'mišica'

piščalo < *pišč-a-dl-o ← *pišč-a-ti 'piskati'

golenica < **gol-ěn-ic-a/*gol-en-ic-a* ← **gol-ěn-ъ/gol-en-ъ* ← *gol-ъ 'gol, nag'

noga < *nog-a 'noga'

bodelj- < *(*bodǎl*)-b/*(*bodēl*)-b ← srvnem. *wadel*, kar je manjšalnica od srvnem. *wade*, 'meča', v sln. narečja prevzeto po spirantizaciji stvnem. *u* in po bav. nem. prehodu *a > *o*; v T145, T210, T236 morda s podaljšavo osnove z -*n*- tudi v im. ed. (*bodeljn*)

bodeljc < *(*bodǎl*)-bc-b

badelj- < *(*badǎl*)-b/*(*badēl*)-b ← srvnem. *wadel*, kar je manjšalnica od srvnem. *wade* 'meča', v sln. narečja prevzeto po spirantizaciji stvnem. *u*

badeljc < *(*badǎl*)-bc-b

vadelj < *(*vadǎl*)-b/*(*vadēl*)-b ← nem. *Wadel* 'majhna meča', najverjetneje mlajša izposojenka iz knj. nem., manj verjetno stara izposojenka iz stvnem. pred spirantizacijo stvnem. *u*

muškul- < *(*muškul*)- ← furl. *muscul* 'mišica' (*š* → *s* v T097)

muškol- < *(*muškol*)-o/-b ← it. *muscolo* 'mišica'

muskelj- < *(*muskǎl*)-/*(*muskēl*)- ← nem. *Muskel* 'mišica'

vampič < *(*vamp*)-it-b ← *(*vamp*)-b ← bav. srvnem. *wamp* 'trebuh'

vampica < *(*vamp*)-ic-a ← *(*vamp*)-b ← bav. srvnem. *wamp* 'trebuh'

prat- < *(*prat*)-a ← bav. srvnem. *prāte*, srvnem. *brāte* 'pečenka'

polpač < *(*polpač*)-b ← furl. *polpaç* 'meča', it. *polpaccio* 'meča'

šenkelj < *(*šenkǎl*)-/*(*šenkēl*)-b ← nem. *Schenkel* 'stegno, bedro'

3. Posebnosti kartiranja

Kot enkratnice so kartirani leksemi *noga* v T010, *piščalo* v T082, *golenica* v T395, *šenkelj* v T023, *skok* v T102, *stegno* v T250, *stopalo* v T291, in *mišič* v T410 (nekateri od teh odgovorov so verjetno nerelevantni).

Kot enkratnica z *list-* je kartiran odgovor *listanjek* v T351.

Kot enkratnica z *meč-* je kartiran odgovor *mečika* v T374.

Kot enkratna besedna zveza z *list* sta kartirana odgovora *tanki list* v T292 in *debeli list* v T290. Kot enkratna besedna zveza z *meč-* je kartiran odgovor *zadnje meče* v T055.

Kot enkratna besedna zveza z *meso* je kartiran odgovor *to majhno meso* v T064.

Kot enkratna besedna zveza z *mišica* je kartiran odgovor *zadnja mišica* v T408.

Kot opisna poimenovanja so kartirani odgovori *to meso tu zadaj* v T058, *meso pod kolenom* v T260, *čonta pod kolenom* v T388, *noga dol pod kolenom* v T167 in *meso v piskali* v T413.

Kot tretji ali nadaljnji odgovor v posamezni točki so z znakom za komentar kartirani leksemi *meča* v T067 in v T136, *stegno* in *skok* v T097.

Zaradi oblikovne raznolikosti gradiva, iz katerega ni vedno razvidno, ali gre za različne spolske, sklonske in številske oblike, so kartirane le osnove *meč-*, *litk-*, *prat-*, *ribic-*, *bodelj-*, *badelj-*, *muškul-*, *muskelj-*. V T104, T128 in T231 so odgovori zapisani v odvisnih sklonih, kartirana pa je imenovalniška oblika.

4. Uporabljena dodatna literatura

EWUng; RHKKJ 2/6

5. Primerjaj

SLA: V057 'stegno' (1/62), V058 'koleno' (1/63), V059 'piščal' (1/64); OLA: 1573; ALE: 147; SDLA-SI: /; ALI: 230; ASLEF: 1322; HJA: /